

บาโหย

การศึกษาเบื้องต้นความหลากหลายของสัตว์ป่า
และสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าบริเวณป่าต้นน้ำคลองเทพา จังหวัดสงขลา
The Preliminary study of Wildlife Species Diversity and Habitats
in Khlong Thepha Catchment area, Songkhla Province.

คำนำ

ป่าสงวนโต๊ะเทพ หรือป่าต้นน้ำเทพาแห่งนี้มีสถานะเป็นป่าสงวนแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในแนวรอยต่อของประเทศไทย-มาเลเซีย ประกอบด้วยพื้นที่ป่า ประมาณ 1,000 ตารางกิโลเมตร ในอดีตพื้นที่อยู่ในอิทธิพลของขบวนการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ การบุกรุกจึงแทบไม่ปรากฏ ต่อมาในปี 2531 รัฐบาล โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้ดำริที่จะสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจากถ่านหิน และสร้างเขื่อนกั้นน้ำ ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการตื่นตัว และตระหนักถึงคุณค่าของป่าผืนนี้ ทั้งในแง่ของแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งสมุนไพร และเป็นแหล่งรายได้ ทดแทนยามกรีดยางพาราไม่ได้ จึงได้ร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการรักษาป่าผืนนี้ไว้ และมีการรวบรวมองค์ความรู้ในท้องถิ่น โดยเฉพาะในแง่ของความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในป่าดังกล่าว

สัตว์ป่า ที่ได้จากการรวบรวมนั้นหลายชนิดอยู่ในสถานะภาพกำลังจะสูญพันธุ์ และถูกคุกคามจนมีแนวโน้มว่าจะสูญพันธุ์ และหายากในอนาคตอันใกล้ แต่ล่าสุดได้มีความพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากบริเวณป่า ตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจอันมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคแถบนี้ ก่อให้เกิดความวิตกกังวลถึงอนาคตของป่าผืนนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยที่ทุกฝ่ายต้องการข้อมูลที่ได้รับการศึกษาโดยอาศัยหลักวิชาการเพื่อมาเป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินการให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนทั้งยังแก้ข้อสงสัยตลอดจนเป็นประโยชน์ในเรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าดิบชื้นกลุ่มต่ำ (Lowland rain forest) ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นแหล่งของความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตมากที่สุด ซึ่งพื้นที่เช่นนี้แทบจะไม่มีเหลือแล้วในประเทศไทย

จากการสำรวจเบื้องต้นของประชาชนบริเวณป่าผืนนี้ เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณไม้ สัตว์เลี้ยงลูก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และสัตว์ปีก เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่ถูกหลักวิชาการ ซึ่งอาจจะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการอนุรักษ์ก่อนที่จะสูญหายไปจากพื้นที่ป่าบริเวณนี้

การตรวจสอบเอกสาร

ประเทศไทยเป็นที่รวมของเขตการกระจายของสัตว์ตามภูมิศาสตร์ (Zoogeographic region) 3 เขตย่อย คือ เขตภูมิศาสตร์ Sundaicus, Indo-Burmese และ Indo-Chinese ทำให้มีความหลากหลายของพันธุ์สัตว์ และพันธุ์พืชมากมาย ในปี 2536 จำนวนชนิดสัตว์ที่ได้สำรวจพบแล้วมีดังนี้ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 285 ชนิด นก 921 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูก 313 ชนิด สัตว์สะเทิน

น้ำสะเทินบก 106 ชนิด (จารุจินต์ และ วิเชียร, 2536) ซึ่งหากมีการศึกษาโดยเฉพาะสัตว์ที่สำรวจพบในประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยแต่ยังไม่พบในประเทศไทยก็มีแนวโน้มที่จะสำรวจพบในประเทศไทยได้ เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมคาดว่าจะมีถึง 300 ชนิด (ส่งศักดิ์, 2532) การจัดสถานภาพของสัตว์ป่าในประเทศไทยของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น Humphrey และ Bain (1990) IUCN (Internation Union for Conservation of Nature and Natural resource) (1990) ส่วนองค์กรของไทยเองนั้นมี National Biodiversity Unit (1992) และยังมีสาขาวิจัยนิเวศวิทยา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (TISTR, 1991) ซึ่งการจัดสถานภาพของสัตว์ โดยหลายองค์กรไม่ตรงกัน แต่สามารถสรุปได้ดังนี้

กลุ่มสัตว์ (จำนวนทั้งหมด)	Humphey & Bain (1990)			IUCN (1990)			Nation Biodiversity Unit (1992)		
	Ex	E	T	Ex	E	V	Ex	E	T
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (285)	5	21	39	11	2	8	2	38	12
นก (921)	5	22	32	0	6	11	8	39	12
สัตว์เลื้อยคลาน (313)	3	6	9	0	8	2	1	10	3
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก (106)	0	0	2	0	0	0	0	1	3
รวม	13	49	82	2	25	21	11	88	30

หมายเหตุ

Extinct (Ex) สัตว์ป่าที่ได้สูญพันธุ์ไปจากโลกนี้แล้ว ไม่มีการพบเห็นในธรรมชาติมากกว่า 50 ปีแล้ว

Endangered (E) สัตว์ป่าชนิดที่กำลังจะสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย

Threatened (T) คือสัตว์ป่าที่มีประชากรในธรรมชาติน้อย และกำลังถูกคุกคามจนประชากรลดลงไปเรื่อย ๆ จนมีแนวโน้มที่จะสูญพันธุ์

Vulnerable (V) สัตว์ที่มีประชากรในธรรมชาติน้อย และถูกคุกคามจากหลายสาเหตุ

วัตถุประสงค์

1. สำรวจเบื้องต้นของความหลากหลายของสัตว์ป่าที่มีสถานะภาพกำลังจะสูญพันธุ์ (Endangered Species) และถูกคุกคามจนมีแนวโน้มว่ากำลังสูญพันธุ์ (Threatened Species) บริเวณรอยต่อระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย

2. เพื่อประเมินสถานภาพของสัตว์ป่าในบริเวณป่าแห่งนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบความหลากหลายของชนิดสัตว์ที่มีสถานภาพกำลังสูญพันธุ์ และที่มีแนวโน้มว่ากำลังจะสูญพันธุ์ และสัตว์หายาก อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาข้อมูลทางชีววิทยาของสัตว์ในอนาคต
2. ทราบถึงองค์ประกอบของถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า โครงสร้างสังคมพืช ปริมาณและการกระจายของทรัพยากร (Resources) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดการพื้นที่ โดยเฉพาะในวัตถุประสงค์ ในการเพิ่มประชากรของสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และช่วยในการตัดสินใจแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ แก่หน่วยงานและประชาชนรอบป่าแห่งนี้
3. น่าจะได้รายชื่อสัตว์ที่เป็นรายงานการพบใหม่ (New Records) หรือสัตว์ที่หายากเพิ่มมากขึ้น